

สุพร พลพันธ์ 2552: ผลกระทบจากการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าของชุมชนท้องถิ่นต่อการใช้พื้นที่อาศัยของสัตว์ป่า: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภวรรณ ชูณะกาญจน์ พงษ์เขียว, Ph.D. 116 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์พื้นที่ของชุมชนท้องถิ่น ศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่อาศัยของสัตว์ป่า และวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าของชุมชนต่อการใช้พื้นที่ของสัตว์ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลในส่วนของชุมชนจากตัวแทนครัวเรือน 202 คน และใช้วิธีการวางแนวเส้นตรงในการสำรวจร่องรอยของสัตว์ป่าในกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดกลางและใหญ่ จำนวน 5 ชนิดพันธุ์ คือ กระต๊อง เก้ง กวาง หมูป่า และช้างป่า ใช้แนวสำรวจจำนวน 6 แนว ระยะทางรวม 69 กิโลเมตร ใช้สถิติพรรณนา Mann-Whitney U Test และ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาในส่วนของการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าของชุมชนท้องถิ่น พบว่าราษฎรส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 69.3 ยังเก็บหาของป่า ร้อยละ 50.0 ยอมรับว่าเข้าไปเก็บหาของป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยเส้นทางเก็บหาของป่าห่างจากหมู่บ้านเฉลี่ย 2.23 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเก็บหาของป่าเฉลี่ย 1.36 ชั่วโมงต่อวัน ในช่วงเดือนมีนาคม-ธันวาคม โดยเดือนตุลาคมเป็นเดือนที่เก็บหาของป่ามากที่สุด ประเภทของป่าที่เก็บมากที่สุด คือ เห็ด คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือ ผักหวาน และหน่อไม้ คิดเป็นร้อยละ 39.1 และ 33.2 ตามลำดับ ราษฎรส่วนใหญ่เข้าใจถึงผลกระทบของการใช้พื้นที่ป่าต่อสัตว์ป่า แต่มีความเห็นว่าการเก็บหาของป่ายังมีความจำเป็นสำหรับการยังชีพของราษฎร ในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับสัตว์ป่า พบว่า ในช่วงฤดูฝนปรากฏร่องรอยของสัตว์ป่า 68.31 รอย/กม. ในขณะที่ฤดูแล้งปรากฏร่องรอย 51.46 รอย/กม. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการใช้พื้นที่ของสัตว์ป่าในพื้นที่ ๆ ที่ชุมชนใช้ประโยชน์เข้มข้นกับพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์เบาบาง พบว่าพื้นที่ ๆ มีการใช้ประโยชน์เข้มข้นมีค่าเฉลี่ยของร่องรอยที่ปรากฏน้อยกว่าพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์เบาบาง 32.97 รอย/กม. และ 86.78 รอย/กม.ตามลำดับ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แยกแต่ละชนิดพันธุ์ดังนี้ คือ กระต๊อง ค่า $U=231571.5$; $p=0.001$ กวาง ค่า $U=214804.50$; $p=0.000$ เก้ง ค่า $U=224404.00$; $p=0.000$ หมูป่า ค่า $U=233929.5$; $p=0.000$ และ ช้างป่า ค่า $U=243894.0$; $p=0.008$ และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางจากหมู่บ้านกับการพบร่องรอยสัตว์ป่า พบว่า ระยะทางมีความสัมพันธ์กับการพบร่องรอยกระต๊อง กวาง และเก้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.221 0.439 และ 0.384 ตามลำดับ สรุปได้ว่าการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าของชุมชนท้องถิ่นมีผลกระทบทางลบต่อการใช้พื้นที่ของสัตว์ป่า